

SPIL wil verduurzaming pensioenbeleggingen versnellen

De komende jaren zal de economie ingrijpend veranderen. Een economische ontwikkeling die in sociaal en ecologisch opzicht niet houdbaar is, is uiteindelijk ook financieel niet robuust. De pensioensector wordt op dit moment al midscheeps getroffen door de extreme ontwikkelingen op financiële markten. Veel bestuurders zijn zich nog maar ten dele bewust van de milieu-, sociale en governancerisico's (ESG) voor hun beleggingen.

RENÉ VAN DE KIEFT, DIRECTIEVOORZITTER MN EN
RENS VAN TILBURG, DIRECTEUR SUSTAINABLE FINANCE LAB AAN DE UNIVERSITEIT UTRECHT

In de verzekerings- en banksector wordt al het nodige gecoördineerd op het gebied van ESG. De pensioensector kent verschillende ambitieuze individuele initiatieven. Er is echter nog maar beperkte afstemming. Een tiental bestuurders en experts op het terrein van pensioenen en beleggingen die persoonlijk veel waarde hechten aan duurzaamheid hebben eind 2014 de handen ineen geslagen en samen met het Sustainable Finance Lab (SFL) en De Groene Zaak (DGZ) het Sustainable Pension Investments Lab (SPIL) opgericht¹. Zonder last of ruggenspraak ontwikkelen zij ideeën voor een verdere verduurzaming van de belegging van de Nederlandse pensioengelden en gaan hierover in gesprek met de sector.

Waarom juist nu een hogere ambitie?

Vrijwel alle Nederlandse pensioenfondsen hebben inmiddels een beleid voor verantwoord beleggen. Waarom komen juist nu veel pensioenfondsen met een aanscherping van hun verantwoord beleggingsbeleid en herzien zowel FNV als CNV op dit moment hun duurzame beleggingscodes? In de eerste plaats omdat de pensioendeelnemer zijn wens hiertoe steeds nadrukkelijk uitspreekt in klanttevredenheidsonderzoeken. Het blijkt dat een duurzamer beleggingsbeleid niet ten koste hoeft te gaan van het financiële rendement,

René van de Kieft

DNB kijkt scherper naar ESG-factoren

integendeel. Letten op de ESG-prestaties van een bedrijf levert een vergelijkbaar rendement op met vaak lagere risico's. Besturen van pensioenfondsen worden zich daar steeds bewuster van.

Rens van Tilburg

Daag uitvoerders zo uit een passend aanbod te ontwikkelen

De groeiende interesse in verantwoord beleggen heeft de afgelopen jaren ook geleid tot een gestaag groeiend aanbod van beleggingsmogelijkheden. De financiële crisis heeft het besef vergroot dat financieel rendement uiteindelijk altijd een afgeleide is van waardecreatie in de reële economie. Een reële economie die bloot staat aan toenemende sociale en ecologische spanningen. Zoals snel teruglopende biodiversiteit, uitputting van voorraden, opwarming van de aarde en de binnen sommige landen snel oplopende inkomensongelijkheid en achterblijvende werkgelegenheid. Dit biedt beleggers kansen, maar ook risico's. Niemand wil als laatste eigenaar zijn van de aandelen van een kolenbedrijf dat 'out of business' raakt of van een bedrijf waar medewerkers niet meer voor warm te krijgen zijn vanwege de negatieve ESG-reputatie. Toezichhouders, in binnen- en buitenland, zien dit ook en verwachten dat hier rekening mee gehouden wordt. In Nederland kijkt DNB scherper naar de rol van ESG-factoren in het risicobeleid. Internationaal heeft de Financial Stability Board een *Industry-led Task Force on Climate-related Financial Disclosures* (TCFD) ingesteld, die eind dit jaar met voorstellen zal komen².

Het hoe

Begin dit jaar heeft SPIL met de Pensioenfederatie een dag over verantwoord beleggen georganiseerd. De komst van maar liefst 170 pensioenfondsbestuurders illustreert de urgentie. De intensieve en betrokken gesprekken bevestigden de wens van veel pensioenfondsbestuurders om een hogere ESG-ambitie te stellen. Niet als een luxe of persoonlijke hobby, maar omdat zij dit belangrijk en zelfs noodzakelijk vinden voor het uitvoeren van hun primaire functie: te handelen in het belang van de deelnemer.

Het is duidelijk dat dit niet vanzelf gaat. In de eerste plaats vanwege de druk om de kosten te minimaliseren. Zeker als je verder gaat dan het leggen van een 'duurzaam filter' over je passief beheerde portfolio. Onderzoek, engagement, stemmen en handelsactiviteiten kosten geld. En hoewel veel onderzoek toont dat dit een goede investering kan zijn, is dat net als elke investering een onzekere. Veel

fondsen hebben geen professionals beschikbaar of de fiduciair manager beschikt niet over de benodigde competenties. En hoe stel je als pensioenfonds de goede vragen aan je uitvoerder? Er mist een helder langetermijninvesteringsmodel met passende prestatiecriteria, beloningsprikkels en benchmark. Bij de grote uitvoerders ontbreekt het niet aan kennis en ervaring, maar wel aan een integrale inbedding in het beleggingsbeleid. Inzicht is nodig binnen de sector (pensioenfondsbesturen, uitvoerders en hun adviseurs), bij kaderstellende instituties (politiek, ministeries, toezichhouders) en bij de deelnemers over de ingrijpende veranderingen die zich aandienen en de financiële gevolgen die deze kunnen hebben.

Samenwerking als oplossing

Deze hindernissen zijn reëel, maar niet onoverkomelijk. De oplossing ligt in samenwerking. Samenwerking bijvoorbeeld rond het ontwikkelen en ontsluiten van kennis. Zoals over hoe de duurzaamheidstransitie de economie verandert. Hoe ziet een circulaire economie eruit en welke gevolgen heeft dat voor welke beleggingen? Hoe zien mandaten eruit die de prikkels op de lange termijn leggen, inclusief een bijpassende benchmark? Ontwikkel samen scenario's en een stresstestmethodiek voor ESG-risico's als de *carbon bubble*, waterschaarste en de afnemende biodiversiteit waardoor zicht ontstaat op de *true risk and return*.

In de uitvoering kunnen pensioenfondsen wat ze nu individueel doen vaak goedkoper en met meer effect doen door gezamenlijk op te trekken. Samenwerking is er deels al in het engagement- en stembeleid, maar meer is mogelijk. Formuleer gezamenlijk het soort verantwoorde producten waar behoefte aan is en daag uitvoerders zo uit een passend aanbod te ontwikkelen.

Hoe nu verder

In juni verscheen het rapport 'Samen sterker en sneller', dat SFL en DGZ met steun van SPIL hebben opgesteld. De Pensioenfederatie heeft een eigen 'contourenagenda' opgesteld waarin ook kennisdeling en het bevorderen van samenwerking centraal staan. Het momentum is er dus. Maar pensioenfondsbestuurders

hebben momenteel veel aan hun hoofd. Voor veel fondsen bepaalt het vooruitzicht van een nieuwe kortingsronde en de verandering van het stelsel de agenda. Het gevaar is dat verantwoord beleggen in het vakje 'wel belangrijk, maar niet urgent' valt en er te weinig voortgang wordt geboekt.

De sector zou heldere doelen kunnen vaststellen en de voortgang periodiek bespreken. Een convenant, zoals de politiek in het kader van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) bepleit, waarbij de sector met overheid en andere stakeholders afspraken vastlegt, kan daarbij behulpzaam zijn. Het gevaar is echter dat een convenant een doel op zichzelf wordt en vooral een codificatie wordt van de kleinste gemene deler. Belangrijker is daarom allereerst te kapitaliseren op de positieve houding van veel pensioenbestuurders om het op te pakken in een open proces. Gedreven door de wil te handelen in het belang van de pensioendeelnemer.

SPIL zal zich de komende tijd richten op de kennisvragen. In de eerste plaats door

bestaande kennis toegankelijk te maken voor de sector. Door bij te dragen aan bijeenkomsten en opleidingen aan de verspreiding daarvan. De meerwaarde van SPIL is dit te vertalen naar de specifieke omgeving en beleving van de Nederlandse pensioenbestuurder en dit door de SPIL-leden actief te laten uitdragen. ←

¹ De leden van SPIL zijn op dit moment: Herman Wijffels (voorzitter), Marga Hoek (De Groene Zaak), René van de Kieft (MN, PostNL), Marleen Janssen Groesbeek (Sustainable Finance Lab/Avans), Erik Breen (Triodos IM), Leonne Jansen (FNV, pensioenfondsen Zoetwaren en Vervoer), Marcel Jeucken (PGGM), Claudia Kruse (APG), Fieke van der Lecq (Ecovisie), Jan Nijssen (Montae), Loek Sibbing (NLI), Rob Bauer (Universiteit Maastricht, ICPM), Rens van Tilburg (Sustainable Finance Lab/Universiteit Utrecht), Erik van Houwelingen (ABP), Karen Maas (Erasmus Universiteit Rotterdam) en Leen Meijaard (Blackrock).

² Financial Stability Board (2015). 'FSB to establish Task Force on Climate-related Financial Disclosures' 4 December 2015.

Net als
afgelopen jaren
weer unieke
line-up van
topsprekers!

19^e PBM Pensioensymposium

Pensioenen en lage rente: hoe verder?

Zet het alvast in uw agenda!

Donderdag 11 mei 2017, 15.00 – 20.30 uur

Locatie: weer in het sfeervolle Planetarium, Amsterdam-Zuidoost, fraai gelegen in het Gaasperpark, met ruime parkeergelegenheid en direct bij het openbaar vervoer!

